

Äppelproduktionen i Sverige

- Avkastningen och produktionen av äpplen i landet ökar.
- Nästan vart fjärde äpple som säljs är odlat i Sverige. Importen ökar när tillgången på svensk frukt minskar på vårvintern.
- Priserna på svenska äpplen har stigit snabbare än för svenska jordbruksprodukter generellt men inte snabbare än priset för produktionsmedel.

Inledning

Säsongen för svenska äpplen har traditionellt startat under sensommaren och pågått fram till vårvintern. På senare år har lagringmöjligheterna för äpplen förbättrats mycket och försäljningsperioden sträcker sig nu över hela året. Inom produktionen av trädgårdsväxter, det vill säga frukt, bär, grönsaker och prydnadsväxter, är äpple den tredje största grödan sett till odlad areal. Endast jordgubbar och morot odlas på större arealer¹. Årets säsong är tuff för många äppelodlare på grund av hårda frostnätter under knoppsprickningen i våras och skörden förväntas bli betydligt lägre än vad den har varit de senaste åren.

Denna korta analys syftar till att beskriva hur den svenska äppelmarknaden ser ut, hur den har utvecklats samt hur prisutvecklingen har sett ut. Även importen undersöks, vilka länder handlar vi med och när under året kommer den importerade frukten in?

Stor efterfrågan på svenska äpplen

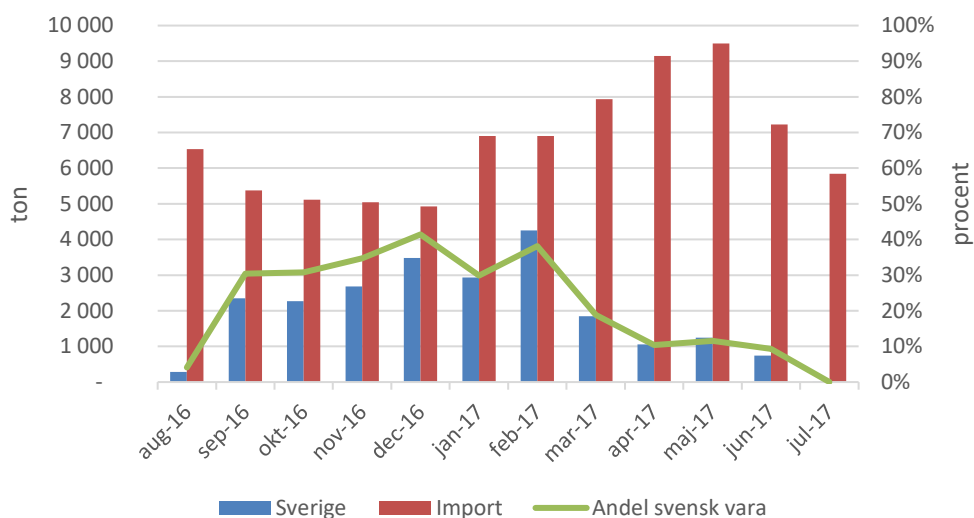
Produktionen av äpplen i Sverige ökar. Den växande volymen drivs av en stor efterfrågan på svenska äpplen. Den svenska produktionen utgjorde år 2016 knappt en fjärdedel av det totala utbudet av äpplen i landet. Sett till den senaste tioårsperioden har ungefär vart femte äpple på marknaden varit svenskproducerat.

Tack vare att odlarna satsar på lagringståliga sorter i kombination med utbyggnad av lagringskapaciteten i så kallade ULO (Ultra Low Oxygen)-lager kunde svenska äpplen under säsongen 2015/2016 för första gången lagras i tillräcklig omfattning för att kunna säljas under hela året². ULO är en teknik som innebär att syrehalten i luften i lagret sänks avsevärt samtidigt som koldioxidhalten höjs. Frukten plockas från träden när den uppnår trädsmognad till skillnad från frukt som ska konsumeras direkt eller endast lagras en kort tid och som plockas när frukten är ätmogen. Fruktåldrandet bromsas upp under lagringen tack vare att luftsammansättningen kontrolleras. Traditionellt har äpplen kyllagrats för ökad hållbarhet och även i ULO-lagren har temperaturen betydelse och regleras för att ge frukten bästa möjliga förutsättningar.³ Genom dessa nya förbättrade lagringmöjligheter kan svenska konsumenter i fortsättningen förvänta sig att kunna köpa svenska äpplen året runt. Tillgången är naturligtvis även beroende av årsvariationer i produktionen.

¹ Jordbruksverket, Statistiska meddelanden JO 37 SM 1701 Skörd av trädgårdsväxter 2016.

² Personligt meddelande från Henrik Stridh, VD på Äppelriket Österlen, 2017-10-19.

³ Tahir, (2012). Framtagning av optimala lagringsbetingelser i ULO-lager samt optimala plockningstider för äpplesorten "Frida". SLU. Alnarp.

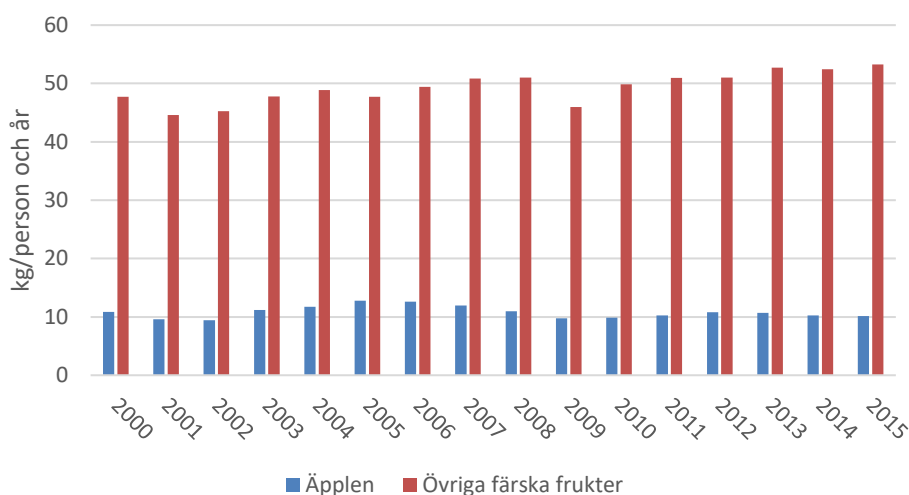

Källa: SCB, branschuppgifter

Figur 1. Utbudet av svenska respektive importerade äpplen samt andelen svensk vara per månad under säsongen 2016/2017⁴.

När tillgången till svenskodlade äpplen minskar ökar importen och är som störst under vår- och sommarmånaderna. Det totala utbudet av äpplen var som minst under sommarmånaderna. En möjlig förklaring kan vara att de konsumenter som gärna handlar svenska produkter köper färre äpplen när de i stor utsträckning är hänvisade till importerad vara. Även importen var lägre än under våren vilket kan antas bero på att utbudet av inte minst svenska bär och frukter är större under sommaren vilket ökar konkurrensen i butikernas fruktdiskar.

Mellan åren 2000 och 2015 åt svenskarna i snitt drygt 49 kilo färsk frukt per person och år varav närmare 11 kilo var äpplen.

Källa: Jordbruksverket

Figur 2. Konsumtionen av äpplen och övriga färsk frukter.

⁴ Egen beräkning utifrån skattning från branschen.

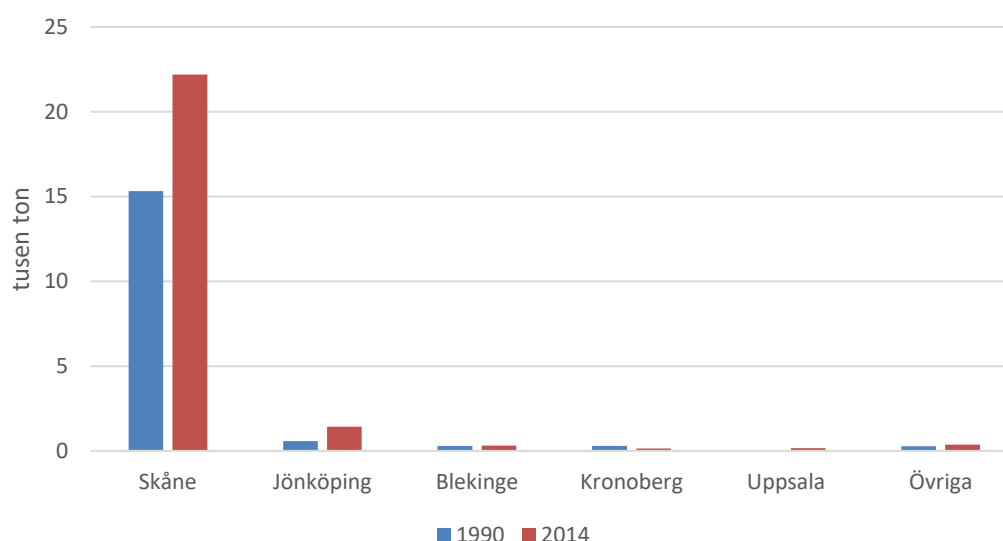

Odlingen finns främst i Skåne

Statistiken avseende antalet äppelträd uppdaterades senast år 2012 och då odlades drygt 2,5 miljoner äppelträd på knappt 1 500 hektar sett till hela landet. Mest odlade sorter var Ingrid Marie, Aroma, Discovery, Cox Orange, Rubinola, Frida och Gravensteiner. Tillsammans utgjorde dessa sorter ungefär tre fjärdedelar av alla äppelträd. Under perioden 2008 till 2012 gjordes mer nyplanteringar än under de tre föregående femårsperioderna och sorter som då var på stark frammarsch var bland andra Frida och Rubinola⁵. Sorter som inte längre nyplanteras i någon större omfattning är flera äldre sorter som till exempel Gravensteiner och Signe Tillisch.

Odlingen är starkt koncentrerad till Skåne län som år 2014 stod för ca 90 procent av den svenska produktionen. Skåne har sedan länge varit den främsta odlingsregionen men det är inte här som produktionen har ökat mest under de tre senaste decennierna. Genom att öka produktionen med nästan 150 procent till 1 429 ton har odlarna i Jönköpings län mellan åren 1990 och 2014 fördubblat sina marknadsandelar till 6 procent av den totala produktionen i landet. Antalet odlade hektar i länet var dock nästan oförändrad och låg på drygt 60 hektar. En anledning till den positiva utvecklingen är senare års kontinuerliga förnygring av odlingarna.

Värt att notera är att äppelproduktionen i Uppsala län såväl som i Västra Götalands län, under samma period, har ökat i ännu högre grad men utgör trots det tillsammans mindre än en procent av landets hela produktionsvolym. I Kronobergs län minskade odlingen med ungefär 50 procent.

Källa: Jordbruksverket och SCB

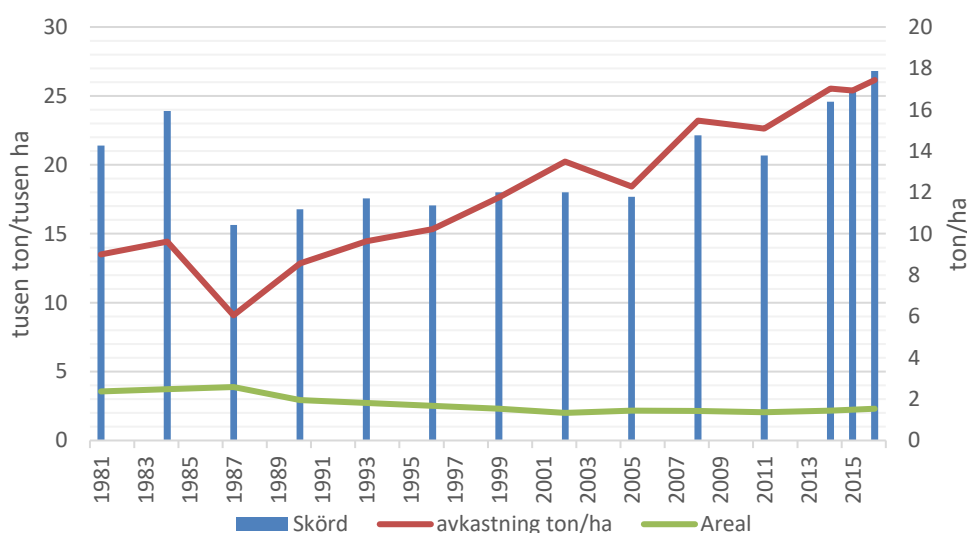
Figur 3. Äppelproduktion per län 1990 och 2014, 1000 ton.

Avkastningen ökar

Avkastningen per hektar har under perioden 1981 till 2016 nästan ökat till det dubbla och år 2016 noterades 17,4 ton/hektar. Den ökade avkastningen beror i huvudsak på en kontinuerligt ökande andel

⁵ Jordbruksverket, Statistiska meddelanden JO 33 SM 1301 Antalet fruktträd 2012.

moderna, täta och högavkastande odlingar⁶. Äldre odlingar har ofta 400-600 träd per hektar medan det inte är ovanligt att moderna odlingar är planterade med 2000-4000 träd på samma yta.⁷

Källa: Jordbruksverket

Figur 4. Den totala svenska skörden i ton samt arealen i hektar (läs mot vänster axel) och avkastningen i ton/hektar (läs mot höger axel) under perioden 1981 till 2016.

Äppelskörden som helhet var i början av 80-talet betydligt högre än under närmast följande decennier och det är först på senare år som skördarna har kommit upp i motsvarande nivåer. Detta trots den positiva utvecklingen av avkastningen per hektar. En del av förklaringen ligger i att antalet företag som bedriver äppelodling minskade avsevärt i antal under 80- och 90-talet. Efter det har kurvan planat ut och 2014 fanns 282 företag jämfört med 573 företag år 1981.

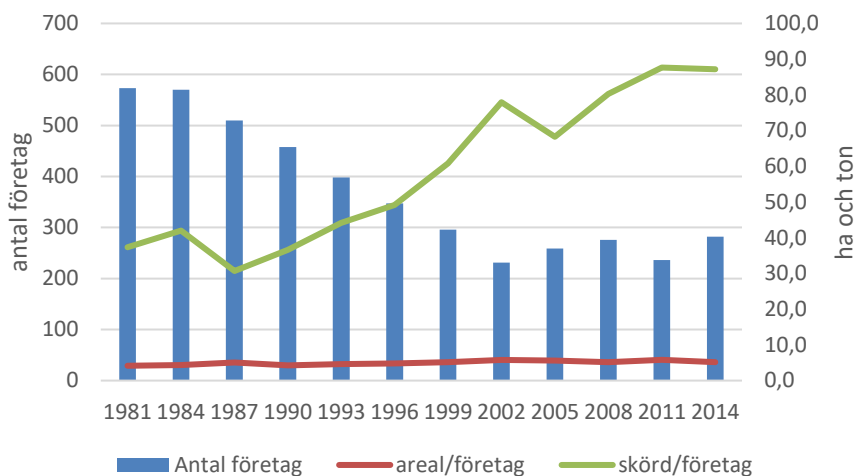
Att antalet företag blir färre är en vanligt förekommande strukturförändring inom jordbruks- och trädgårdssektorerna. Vanligtvis brukar det även innebära att de kvarvarande företagen odlar på en större yta. I äppelbranschen har dock den genomsnittliga odlingen sett till antal hektar förblivit relativt oförändrad under perioden. Företagens skörd har däremot fördubblats i takt med att avkastningen per hektar ökat. Som en följd av att äppelföretagarna i genomsnitt inte förändrat sin odlade areal samtidigt som antalet företag har minskat så har den totala odlingsarealen i landet minskat från 2377 hektar 1981 till 1537 hektar 2016. Samtidigt som den genomsnittliga odlingsarealen ligger kvar oförändrad ska det nämnas att de stora producenterna odlar på väsentligt större arealer.

I skrivande stund i oktober 2017 är årets äppelskördar prognostiserade till betydligt lägre nivåer än föregående år på grund av svår frost under knoppsprickningen. Skörden 2016 var dessutom större än vanligt vilket innebär att mycket energi tagits från träden och marken. Det gör att kylnätterna under efterföljande vår var extra svåra för träden att klara⁸.

⁶ Jordbruksverket, Statistiska meddelanden JO 37 SM 1701 Skörd av trädgårdsväxter 2016.

⁷ Jordbruksverket, Statistiska meddelanden JO 33 SM 1301 Antalet fruktträd 2012.

⁸ Land Lantbruk, artikel 3 juli 2017 ”Stora skador på äppelskördar”.

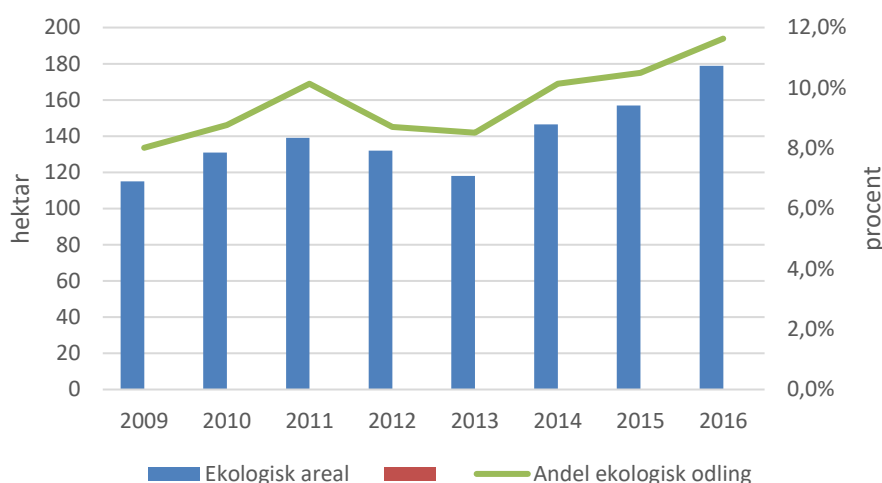
Källa: Jordbruksverket och SCB

Figur 5. Antal företag (läs mot vänster axel) samt avkastningen och den genomsnittliga arealen per företag (läs mot höger axel) under perioden 1981 till 2014.

Ekologiskt

Ekologisk odling av äpplen ökar och år 2016 var arealen ungefär 179 hektar. Det innebär att knappt 12 procent av rikets totala äppelareal odlades ekologiskt.

I livsmedelshandeln är frukt den varugrupp som står för den högsta andelen ekologisk försäljning med 19,6 procent vilket var en ökning med 1,3 procent från föregående år. Tyvärr har SCB ingen specifik information avseende äpplen. I livsmedelshandeln som helhet svarade försäljningen av ekologiska livsmedel och alkoholfria drycker 2016 för 7,9 procent av den totala försäljningen.⁹

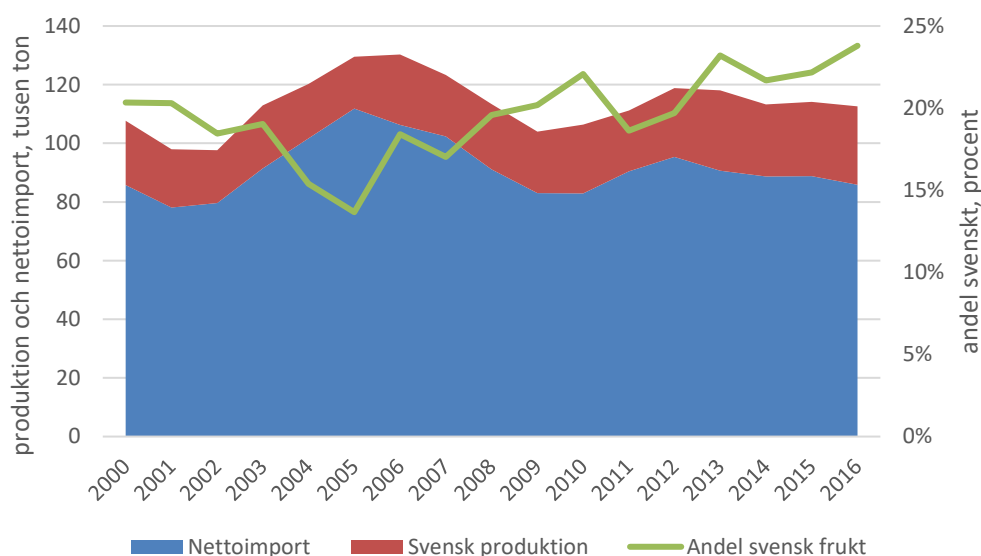
Källa: Jordbruksverket

Figur 6. Ekologisk areal (läs mot vänster axel) samt andel ekologisk odling (läs mot höger axel) 2009 till 2016.

⁹ SCB, Statistiska meddelanden HA 24 SM 1701 Livsmedelsförsäljningsstatistik 2016.

Import står för en stor andel av utbudet

Det totala utbudet av äpplen på den svenska marknaden år 2016 var ungefär 113 tusen ton vilket sammanfaller med det genomsnittliga årliga utbudet under 2000-talet. Mängden har varierat och de största volymerna uppmättes under åren 2005 och 2006 då importen var ovanligt stor och över 130 tusen ton äpplen noterades på marknaden.

Källa: SCB

Figur 7. Produktionen av svenska äpplen samt nettoimporten (läs dessa mot vänstra axeln) och andelen svensk frukt (läs mot högra axeln) under perioden 2000 till 2016.

Andelen svenska äpplen på marknaden har under samma period varierat runt 20 procent men har på senare år ökat något ökande i förhållande till importen. År 2016 utgjorde svenska äpplen ungefär 24 procent av det totala utbudet. En möjlig anledning till ökningen kan vara att utbudet av svenska äpplen på senare tid har sträckts ut över allt större del av året tack vare satsningar på mer lagringsdugliga sorter och bättre lagringsmöjligheter. Många odlingar har dessutom nyplanterats på senare år vilket har gjort att den svenska produktionen av äpplen volymmässigt har ökat samtidigt som det finns en generell trend i samhället mot ökad efterfrågan på svenska och närproducerade livsmedel vilket kan ha gett en positiv utvecklingstrend för svenska äpplen. På Äppelriket Österlen säger man sig ännu inte fullt ut ha sett resultatet av de nyplanteringar som har skett på gamla och nya odlingsarealer under de senaste åren och man förväntar sig en skördeökning med uppemot 20 procent fram till år 2020 i de egna odlingarna jämfört med senare års nivåer¹⁰.

Italien är största importland

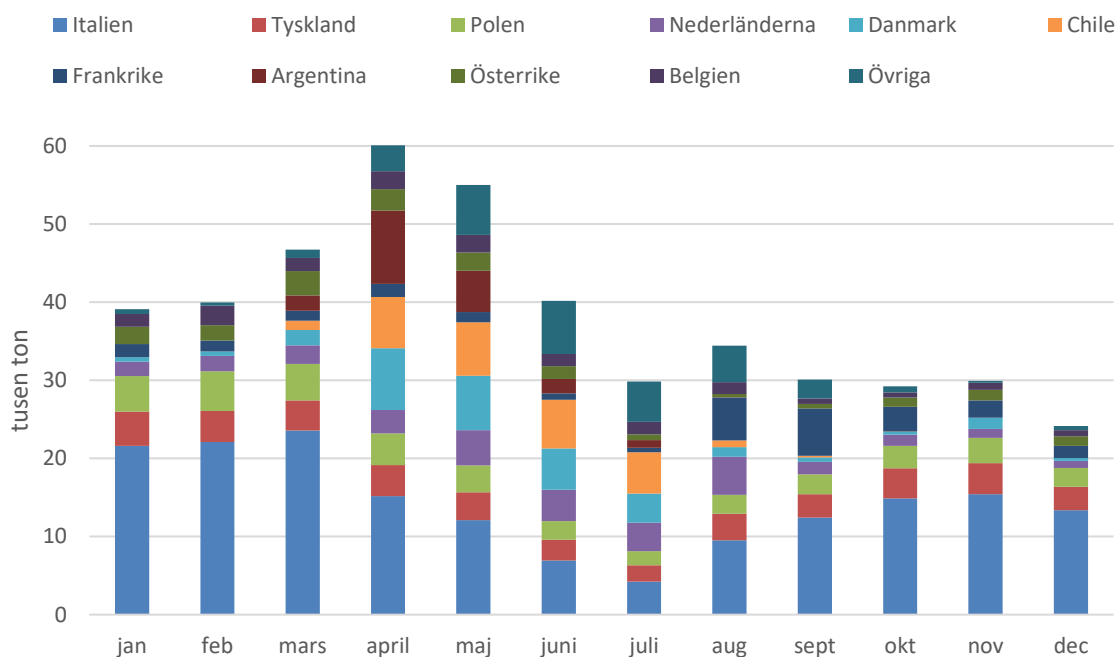
Större delen av importäpplena kommer in på våren och då särskilt i april och maj i samband med att lagren av svenskproducerade äpplen minskar.

Äpplen importeras från ett antal länder med Italien som klart största leverantör med dryga 171 000 ton per år jämfört med de två näst största ursprungena som är Tyskland och Polen med ca 42 000 ton respektive 39 000 ton (genomsnitt över åren 2012-2016). Av naturliga skäl minskar Italiens leveranser

¹⁰ Personligt meddelande från Henrik Stridh, VD på Äppelriket Österlen, 2017-10-19.

betydligt under senare delen av våren och början av sommaren när de lagrade äpplena börjar bli gamla och vi vill ha nya färska äpplen. Importen från södra halvklotet ökar då och bland annat Argentina och Chile bidrar till en stor del av importvolymerna. De äpplen som importeras från våra närmaste grannländer under denna del av året är högst sannolikt vidareexport av äpplen från södra halvklotet som mellanlandat i exempelvis Danmark.

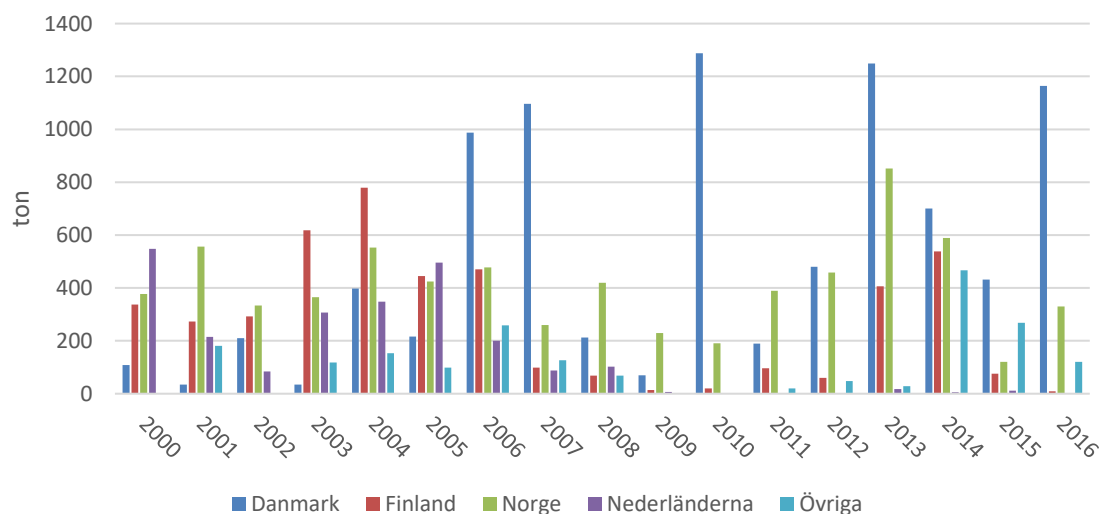

Källa: SCB

Figur 8. Import av äpplen per månad fördelad på avsändarland. Siffrorna visar ett genomsnitt för åren 2012-2016.

Export i liten skala

Sveriges export av äpplen är liten och berör främst våra närmaste grannländer. De äpplen som levereras till Finland och Norge går till industriproduktion.

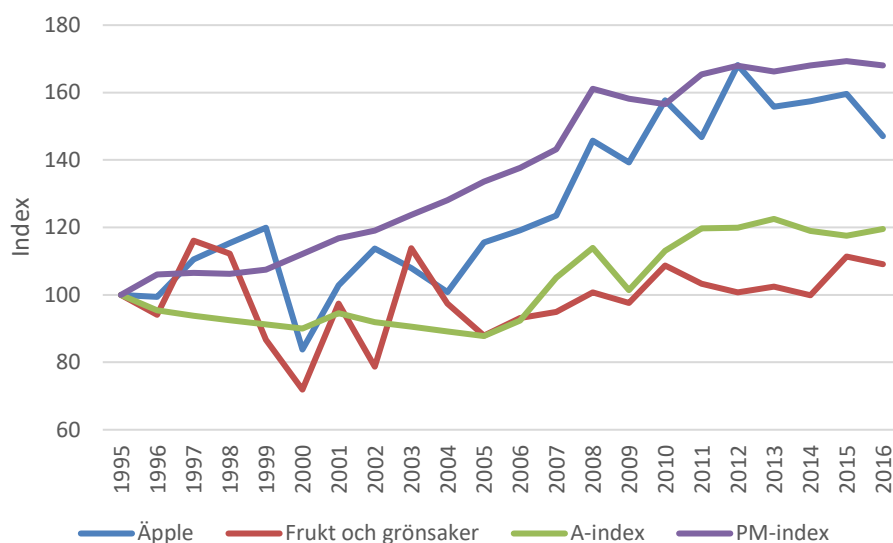
Källa: SCB

Figur 9. Svensk export av äpplen 2000 till 2016.

Prisutveckling för äpplen

Det totala produktionsvärdet för svensk frukt uppgick år 2016 till drygt 190 miljoner kronor varav äpplen stod för 92 procent. Fruktodlingen i sin tur utgjorde knappt 9 procent av det totala värdet av frukt och grönsaker på friland.¹¹ Den sammantagna försäljningen av färsk frukt uppgick till 27 kronor per person och vecka vilket var en ökning med en krona från föregående år. Genomsnittssvensken köpte under helåret 2016 äpplen (oavsett ursprung) för 221 kronor.¹²

Källa: Jordbruksverket

Figur 10. Prisutveckling för äpplen jämfört med andra sektorer 1995 till 2016.

Priserna på äpplen har ökat mer än genomsnittspriset för hela sektorn frukt och grönsaker. Under perioden 1995 till 2016 ökade avräkningspriserna för äpplen med 47 procent, vilket kan jämföras med 9 procent för genomsnittet för frukt och grönsaker och 20 procent för hela jordbruket. De genomsnittliga priserna för produktionsmedel¹³, det vill säga kostnader som odlaren har för gödsel, maskiner med mera, har däremot ökat mer än priserna för äpplen. Under perioden ökade de med 68 procent vilket pressar lönsamheten i äppelodlingen.

Äppelpriserna utvecklar sig enligt samma mönster varje år. På försäsongen är priserna höga men stabiliserar sig sedan och ligger kvar på ungefär samma nivå säsongen ut.¹⁴

Avräkningspriset till svenska odlare har under perioden 2005-2016 totalt sett haft en positiv utveckling. Toppåret var 2012 då genomsnittspriset var 6,62 kr/kg. Efter det har avräkningspriserna minskat vilket sannolikt till stor del kan förklaras av de senaste årens höga skördenivåer. I de länder som vi främst importerar äpplen från sjönk priserna tillbaka under 2014 på grund av det ryska importstoppet som infördes i augusti 2014 där särskilt den polska marknaden påverkades negativt.

¹¹ Jordbruksverket, Statistiska meddelanden JO 28 SM 1701 Trädgårdsundersökningen 2016.

¹² SCB, Statistiska meddelanden HA 24 SM 1701 Livsmedelsförsäljningsstatistik 2016.

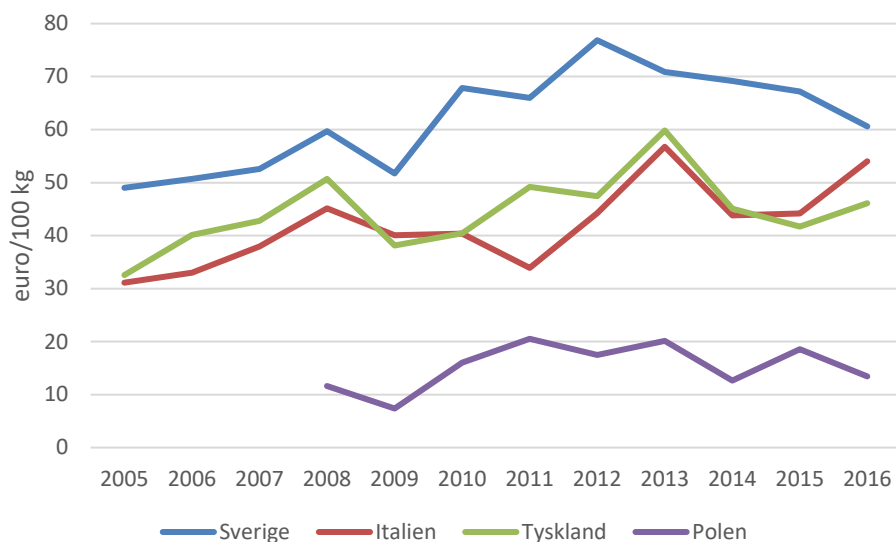
¹³ Index för produktionsmedel har justerats genom att kostnader för veterinär och djurfoder har tagits bort.

¹⁴ Jordbruksverkets databas.

Samtidigt präglades åren 2014 och 2015 av en stor EU-produktion vilket ytterligare pressade prisbilden.

Avräkningspriserna på svenska äpplen är betydligt högre jämfört med importerade äpplen från de främsta leverantörländerna. Om produkterna ska fraktas till Sverige för att säljas här så tillkommer också en kostnad för transporten. Skillnaden i pris till odlaren är naturligtvis en anledning till att det är möjligt att skapa lönsamhet i att transportera äpplen från andra länder för försäljning i Sverige.

Källa: Eurostat

Figur 11. Avräkningspris (pris till producenten) för äpplen 2005-2016, euro/100 kilo.

Avslutande ord

Sammanfattningsvis är äpplen en viktig del av den svenska trädgårdsnäringen. Det finns en stark efterfrågan på svenska produkter och senare års satsningar på lagringsdugliga sorter och stora investeringar i nya förbättrade lagringsmöjligheter har gjort att säsongen för svenska äpplen nu sträcks ut till att gälla hela året. Detta ger fördelar på marknaden – inte minst möjligheter till bättre priser. Tack vare förbättrad odlingsteknik ökar produktionen trots att antalet odlade företag minskar och den genomsnittliga odlingsytan per företag är oförändrad.

Kontaktpersoner

Anna Arnesson Bergengren

Tel. 0766-075370

e-post. anna.arnesson.bergengren@jordbruksverket.se